

बार्हस्पत्यो भरद्वाजः। अग्निः। त्रिष्टुप्।

यथा होत॑र्मनुषो देवता॑ता यज्ञेभिः॑ सू॒नो सहसो॑ यजा॑सि।

ए॒वा नो॑ अ॒द्य संम॑ना संमा॒नानु॑शन्न॒ग्र उ॒शतो॑ यक्षि दे॒वान्॥ ६.००४.०१

सहसः सू॒नो- शक्ति॑पुत्र । होतः- हे दे॒वाह्वा॑तः । अ॒ग्ने । मनु॑षः- मनु॒ष्याणा॑म् । दे॒वता॑ता- यज्ञे । यज्ञेभिः- यज्ञ॑साधनैः । यथा । यजा॑सि- याज॑यसि । ए॒व- तथा । अ॒द्य- इदानी॑म् । संम॑नाः- सहृद॑यः । संमा॒नान् । उ॒शतः- काम॑यतः । नः- अस्मत्सम्बन्धिनः । दे॒वान् प्रति । यक्षि॑- हव्यानि प्राप॑यसि ॥१॥

स नो॑ वि॒भावा॑ च॒क्षणि॑र्न वस्तो॑र॒ग्निर्व॑न्दारु वेद्यश्च॒नो धा॑त्।

वि॒श्वायु॑र्यो अ॒मृतो॑ म॒र्त्येषू॑र्भु॒द्भूदति॑थिर्जा॒तवे॑दाः॥ ६.००४.०२

सः- असा॑वग्निः । वि॒भावा- दी॑प्तः । वस्तोः- अ॒हनि॑ । च॒क्षणिः- प्रका॑शकः सू॒र्यः । न- इ॒व । व॒न्दारु- वन्द॑नीयम् । च॒नः- हव्य॑म् । वेद्यः- ज्ञा॑तव्यः सन् । धा॑त्- यच्छ॑तु । वि॒श्वायुः- सर्वे॑षामायुर्भूतः । म॒र्त्येषु॑- मनु॒ष्येषु॑ । अ॒मृतः- अमरः॑ । लोके॑ लोकोत्त॑रैर्गुणैरिति यथा । उ॒षर्भू॑त्- विद्यायां जागर॑णशीलः । प्रभा॑ते सन्दी॒प्तः । अति॑थिः । जा॒तवे॑दाः- जा॒तप्र॑ज्ञः । भू॑त्- अभू॑त् ॥२॥

द्या॒वो न॑ यस्य॑ प॒नय॑न्त्यभ्वं भासा॑सि वस्ते॑ सू॒र्यो न॑ शुक्रः॑।

वि॒ य इ॒नोत्य॑जरः पा॒वकोऽश्र॑स्य चिच्छि॑श्रथ॒तपूर्वा॑णि॥ ६.००४.०३

यस्य॑ । अ॒भ्वम्- कर्म॑ । द्या॒वः- दे॒वाः । न- च । प॒नय॑न्ति- स्तु॒वन्ति । सू॒र्यः । न- इ॒व । शुक्रः- तेज॑स्वी । भासा॑सि- तेजा॑सि । वस्ते॑- निवा॑सयति । यः । अ॒जरः- अमरः॑ । पा॒वकः- शो॒धकः॑ । अ॒श्रस्य॑- व्या॒प्तस्य॑ रक्ष॑सः । पूर्वा॑णि- पुरा॑णानि पुरा॑णि बन्ध॑नानि । चि॒त्- अपि॑ । शि॒श्रथ॑त्- हिन॑स्ति ॥३॥

वद्मा हि सू॒नो अस्य॑द्वसद्वा च॒क्रे अ॒ग्निर्ज॒नुषाज्मान॑म्।

स त्वं न ऊ॒र्जस॑न ऊ॒र्जं धा॒ राजे॑व जेरवृ॒के क्षे॑ष्यन्तः ॥ ६.००४.०४

सू॒नो- वत्स । वद्म- स्तुत्यः । असि- भवसि । अ॒द्वसद्वा- अदनीयेषु हव्येषु सीदन् । अ॒ग्निः । ज॒नुषा-
जन्मना । अ॒ज्म- गृहोपलक्षितकुटुम्बम् । अ॒न्नम् । च॒क्रे- अकरोत् । सः- असौ । त्वम् । नः-
अस्माकम् । ऊ॒र्जस॑ने- शक्तिसम्भजने । ऊ॒र्ज- शक्तिम् । धाः- यच्छ । राजे॑व- क्षत्रिय इव । जेः-
जयसि । अवृ॒के- अहिंसके । अ॒न्तः- अन्तर्हृदये । क्षे॒षि- निवससि ॥४॥

नि॒ति॒क्ति॒ यो वा॒र॒णम॒न्नम॒त्ति वा॒युर्न॑ रा॒ष्ट्र॒त्यैत्य॑कून्।

तु॒र्याम॑ यस्तं आ॒दि॒शाम॑राती॒रत्यो॑ न हु॒तः प॑ततः परि॒हुत् ॥ ६.००४.०५

यः । वा॒र॒णम्- श्रेष्ठां स्वज्वालाम् । नि॒ति॒क्ति- नितरां तीक्ष्णीकरोति । अ॒न्नम्- हव्यम् । अ॒त्ति-
भक्षयति । वा॒युः- वातदेवता । न- इव । रा॒ष्ट्री- राष्ट्रहितः । अ॒कून्- निशा अन्धकाराणि । अ॒त्येति॑-
अतिक्रम्य तिष्ठति । यः । ते- तव । आ॒दि॒शाम्- आज्ञाभूतानामादिश्यमानानां धर्माणाम् । अ॒रातीः-
शत्रुर्भवति । तम् । तु॒र्याम॑- हिंस्याम । हु॒तः- लक्ष्यैकध्यानः । अ॒त्यो न- अश्व इव । प॑ततः-
पतनशीलान् शत्रून् । परि॒हुत्- परिबाधते ॥५॥

आ सू॒र्यो न भा॑नुम॒द्भिर्कै॑र॒ग्ने त॒तन्थ॑ रोद॒सी वि भा॑सा।

चि॒त्रो न॑य॒त्परि॑ तमा॑स्य॒क्तः शो॑चिषा॒ प॒त्म॒न्नौशि॑जो न दी॒यन् ॥ ६.००४.०६

सू॒र्यः । भा॑नुम॒द्भिः- प्रकाशवद्भिः । अ॒कैः- रश्मिभिः । न- इव । वि भा॑सा- विशेषप्रकाशेन । अ॒ग्ने ।
रोद॒सी- द्यावापृथिव्यौ । आ त॒तन्थ॑- विस्तृतवान् । अ॒क्तः- संश्लिष्टः । चि॒त्रः- असाधारणः । तमा॑सि-
अन्धकारान् । परि॑ नयति- दूरं गमयति । प॒त्मन्- मार्गे । शो॑चिषा- स्वभासा । औ॒शिजः-
कामयमानः । न- च । दी॒यन्- यच्छन् सरति ॥६॥

त्वां हि म॒न्द्र॒त॒मम॑र्कशो॒कैर्वृ॑महे॒ महि॑ नः श्रो॒ष्य॒ग्ने ।

इ॒न्द्रं न॒ त्वा श॑र्वसा दे॒वता॑ वा॒युं पृ॑णन्ति रा॒धसा॑ नृ॒तमाः ॥ ६.००४.०७

मन्द्रतमम्- आनन्दतमम् । त्वाम्- भवन्तम् । हि- खलु । अर्कशोकैः- मन्त्रप्रकाशैः । ववृमहे-
वृणीमहे । नः- अस्माकम् । महि- महतीं श्रुतिम् । अग्ने । श्रोषि- शृणु । शवसा- बलेन । इन्द्रम्-
ईशानाधिदैवतम् । न- इव । त्वा- भवन्तम् । देवता- देवम् । वायुम्- प्राणवत्स्थितम् । नृतमाः-
उपासकाः । राधसा- संसिद्धया । पृणन्ति- पूरयन्ति ॥७॥

नू नौ अग्नेऽवृकेभिः स्वस्ति वेषि रायः पथिभिः पर्ष्यहः ।

ता सूरिभ्यो गृणते रासि सुम्न मदेम शतहिमाः सुवीराः ॥ ६.००४.०८

नु- क्षिप्रम् । नः- अस्मान् । अग्ने । अवृकेभिः- अहिंसकैः । स्वस्ति- भद्रम् । वेषि- कामयसे ।
पथिभिः- सन्मार्गैः । रायः- दानयोग्यसम्पदो यच्छसि । अंहः- अघात् । पर्षि- पारयसि । सूरिभ्यः-
विद्वद्भ्यः । गृणते- स्तुवते । ता- तानि । सुम्नम्- सुखानि । रासि- यच्छसि । शतहिमाः- शतायुषः ।
सुवीराः- शोभनवीर्यसम्पन्नाः । मदेम- तुष्येम ॥८॥